

Panun pakinoita

STIPENDIKIRJAILIJA LISÄÄ!

Kirjoitin tässä tuonoin niistä kirja-Otavan keväisistä apurahan saajista, joiden joukkoon kolme pohjalaistakin oli mahtunut. Kävi niin, että tulin uskoneeksi isoon ja mahtavaan lehteen ja sen takia kirjoittaneeksi vastoin parempaa tietoa väärin. Kuvasi nimittäin Suomen Kuvalehti nuo kirjailijat keväisissä tunnelmissaan, mutta mainitsi Mannerkorven ja jätti mainitsematta Heikki Lounajan, Kajaanin miehen. Mielikuva minulla kyllä oli sellainen, että Lounaja sai, ja yhtäkkiä olin siitä jo samana hetkenä aivan varma, mutta silloin se peijunan Panu oli jo Liiton painokoneessa.

Heikki Lounaja oli isäsi yksi Otavan kymmenestä stipendiaatista ja sietipä sen puolesta sitä ollakin. Kirjallisuudessamme hän on suhteellisen uusi tulokas, mutta kiitteenkin jo nyt kysytyimpiä yleisön keskuudessa ja arvostetuimpia arvostelijain kesken. Sitä kun aikansa odottaa ja sitten vasta aloittaa, niin... Lounaja on suurimman osan mieheniästään työskennellyt metsähommissa Kajaanissa, piirityönjohtajana muistaakseni niihin aikoihin, kun otti ja rupesi myös kirjailijaksi. Tapasin hänet ainoan kerran juuri samaisena syksynä Kajaanissa. Tavallisen mittainen, vaivertakko, vaalea hiljainen mies, miehen iässä, kai jo lähempänä viittäkymmentä. Silloin oli tullut kansanelämäkuvauksia. "Pitkin varsitietä" Nävetväaran Moilas-Ikkoiheen, Häti-Jooniineen Kinttu-Santereineen jne. Se herätti oitis suurta huomiota, tuo turkkilaisten elämästä kertova rempsä-otteinen kirja, ja esim. Vilho Suomi aloitti *US*:ssa näin: "Vähän Korpiloukon Topia, vähän Putki-riikön Juitasta — voiko mitään sille, että kansankuvauksemme klassilliset hahmot, eivät, todet, nousevat mieleen..." Tunnustushan tämä oli jo ennenkuin tohtori sisä aloittikaan arvosteunsa. Sen hän sitten päätti näin: "Kansankuvauksemme 'varsitietä' Heikki Lounaja on pystyttänyt merkin, joka sekä ansaitsee että kestää tarkastelun."

"Varsitietä" seurasi jo seuraavana vuonna romaani "Lautta ohittaa kylän" ja tämän kirjansa jälkeen Lounaja jo taatusti tiesi olevansa kirjailijana varsitietä. Teoksen katsottiin luomastaneen lupaukset, jotka esikoisteos tavallista toivehikkaampina oli herättänyt. Kainuusta on noussut kirjailijoita ennenki nja on noussut suuria. Suomi jo ensimmäisessä lainauksessaan viittasi Ilmari Kianto, joka itseään ikänsä kutsuu. Siellä

on, Kainuussa, lääninä useammankin kirjailijan kirjoittama, kunhan hyvin kirjoittaa. Viimemainittu on nimittäin ymmärtääkseni Ilmarin asettama ehto, jos niin saa sanoa, ja vaikka sen ehdon soveltamisessa hänen puoleltaan joskus voi ilmetä kovin yksilöllistäkin mielentilaa, niin kiistää ei voi, että hänellä on mitämälkoiset edellytykset nuorempiaan seuloa.

Kolme on siis nyt kovaa Kainuun kirjailijaa, Kianto, ikämies, Lounaja, keski-ikäinen, Huovinen, nuori. Keskimäinen näistä, tämä nyt puhuteltu, on sitten julkaissut jo kolmannenkin kirjansa, novellikokoelmaksi mainitun "Maaton mies", joka tuli kai jouluksi. Kainuun on yhä aiheena, maa, kansa, luonto.

Niin vain kukku kansanelämäkuvauksia, versoo tuoreista korpimullista, kasvaa kivenkoloista ja mättäistä, tuoksuvoimakkaasti kuin suopursu kevätkesällä. Ikään kuin kysäksi kasvaa kaikille ylimoderniteille, jotka tuntiessaan halua yksipuolistua pelkkään "eurooppalaisuuteen" tai peräti "amerikkalaisuuteen" (sanon nimenomaan yksipuolistua), luulevat voitavansa harvainvallalla johtaa yleisön miinkuin arvostelijatkin omaan suuntaansa ja rehellistä suomalaista maalaorealismia vastaan. Antaahan vain kansanelämäkuvauksen versoa!

Kertovat, vaikka en ole sattunut saamaan asanomaisia lehtiä silmäini eteen, että kevätkorvalla syntyi tästä "kainuusesta" kirpeä sananvaihto ylioppilaiden lehdissä. Kajaanin kuuluja syntyjä oleva Lounela kuuluu kirjoittaneen halveeraavan kirjoituksen koko kainuulaisuudesta, joka kuulemma on liian suosittuna kirjamerkkioilla, noin niinkuin yliarvostettua — visin "viivat" ja muutkin mukaan luettuina. Vaan sai siihen kyllä vastauksenkin tämä Lounela, sillä kynään tarttui Ylioppilaslehdessä metsätieteen ylioppilas Veikko Huovinen, joka kuten mainitun on kunnostautunut kirjan tekijänä ja sanankäyttäjänä. Kirjoitti vastaan niin, että siihen ei ole paljon kopistelmista.

Huovinen ehdotti lopuksi, että he Kainuun kirjailijat tekisivät sentapaisen liiton, että eivät kirjoita elläissään muusta kun Kainuusta. Ja muuta siihen tyyliin.

Vaikka en ole mäkään ismien kannattaja, niin sanon tähän kuitenkin, että eläkään humorismi!

Panu